

Stručni rad

UČINKOVITOST ONLINE NASTAVE U ODNOSU NA TRADICIONALNU NASTAVU

Ines Delač

Osnovna škola Kajzerica, Zagreb

Sažetak

U radu se analiziraju prednosti i nedostaci online nastave u usporedbi s tradicionalnim modelom obrazovanja te se istražuje njezina učinkovitost u procesu učenja. Online nastava omogućuje fleksibilnost, ekonomičnost i individualizaciju učenja, no istovremeno donosi izazove poput smanjene socijalne interakcije i tehničkih poteškoća. Na temelju rezultata različitih istraživanja, utvrđeno je da online nastava može biti jednako, pa i više učinkovita od tradicionalne nastave, osobito kod odraslih polaznika s razvijenim digitalnim vještinama. Zaključno, rad ističe potrebu za daljnjim unaprjeđivanjem online obrazovanja i njegovim prilagođavanjem različitim skupinama korisnika.

Ključne riječi: online nastava, tradicionalna nastava, učinkovitost učenja, obrazovanje na daljinu

1. Uvod - u stilu Heading 1 Arial font 18

U današnjem digitalnom dobu, online nastava postaje sve primjenjiviji oblik učenja i poučavanja. Za vrijeme trajanja pandemije COVID 19, iako se koristila i ranije, online nastava doživjela je sveopću primjenu i postala najraširenija metoda obrazovanja. Mnoštvo učenika, studenata i ostalih polaznika različitih edukacija prihvatili su online nastavu kao model učenja koji pruža mnoštvo pogodnosti. Iako tradicionalna nastava i dalje ostaje osnovni oblik obrazovanja, današnje društvo ne može ignorirati učenje putem online nastave i prednosti koje isto pruža. U ovom radu analizirati će se prednosti i nedostaci online nastave u odnosu na tradicionalnu nastavu te njihov utjecaj na proces učenja. Također će se pokušati odgovoriti na pitanje omogućuje li online nastava veću učinkovitost i bolje rezultate učenja u odnosu na tradicionalnu nastavu. Teza ovog seminarskog rada je da online nastava obiluje brojnim prednostima u odnosu na nastavu u učionici te da, s danas dostupnim resursima koji nastavnici imaju na raspolaganju, može biti efikasnija i često djelotvornija od tradicionalne nastave.

2. Razrada

2.1. Prednosti i nedostaci online nastave

Online nastava donosi brojne prednosti u obrazovni proces, kako ističu različiti autori.

Učenje s bilo koje lokacije velika je prednost online nastave. Ista tako postaje dostupna širokom krugu polaznika bilo gdje u svijetu. Na ovaj način se obrazovanje omogućuje velikom broju polaznika, koji možda ne bi mogli pohađati nastavu u učionici. [1], [7]

Kako navodi Zaki (2022), jedna od bitnijih prednosti online nastave je fleksibilnost i mogućnost upravljanja svojim vremenom. Polaznici mogu samostalno odrediti vrijeme za učenje, što u današnjem užurbanom načinu života, postaje sve važnije. Na taj se način kod polaznika stvara i razvija samoodgovornost, jer su oni sami zaslužni za svoje učenje [1].

Online nastava je ekonomična. Osim što polaznicima donosi uštedu vremena, također omogućava i smanjenje troškova. Polaznici ne moraju trošiti vrijeme i novac na putovanje do mjesta gdje se održava nastava, s obzirom da mogu učiti iz udobnosti svoga doma [1], [7]

Materijali za učenje su stalno dostupni. Polaznici mogu u bilo koje vrijeme pregledavati materijale, a prema potrebi, mogu ih pregledavati i više puta [6]. Isto tako, online nastava omogućuje individualizaciju nastave u smislu da polaznici sami mogu odabrati koje su im teme važne, a koje nevažne, odnosno koje gradivo su savladali, a za koje im treba dodatno vrijeme. S obzirom na široku paletu informacijsko-komunikacijskih alata koji se mogu koristiti u online nastavi, polaznici je i u tom pogledu mogu prilagoditi svojim potrebama i svom stilu učenja. Pored

toga, Matijašević i sur. (2021) ističu da upotreba raznih IKT alata omogućuje i interaktivnost u nastavi [6].

Komunikacija s nastavnikom i ostalim sudionicima odvija se sinkrono ili asinkrono, putem foruma, grupa i sl. Asinkrona komunikacija pruža više vremena za osmišljavanje i formuliranje odgovora te pruža jasne i precizne povratne informacije [6]. Nadalje, kako tvrde Akhter i sur. (2021), asinkrona komunikacija pogoduje povučenim i sramežljivim polaznicima kojima se je lakše izraziti na taj način [1]. Također, u online nastavi istovremeno može sudjelovati velik broj sudionika, što omogućuje brojnu razmjenu iskustava.

Kao još jednu od prednosti online nastave, Matijašević i sur. (2021) navode razvoj digitalnih vještina [6]. S obzirom da se online nastava odvija posredstvom informacijsko-komunikacijske tehnologije, polaznici stječu vještinu snalaženja u digitalnom svijetu.

Iako uvođenje online nastave u obrazovni proces donosi brojne prednosti, postoje i pojedini izazovi s kojima se susreću nastavnici i polaznici.

Od nedostataka online nastave prvenstveno se nameće smanjena interakcija i komunikacija, kako polaznika s nastavnikom, tako i polaznika međusobno. Iako u online nastavi postoje različiti načini komunikacije, mnogim polaznicima nedostaje izravna komunikacija, koju ne mogu nadoknaditi putem virtualnih alata. Iskustvo dobiveno polaženjem online nastave i nastave u učionici neusporedivo je po pitanju društvenih odnosa. Zaki (2022) navodi da nedostatak društvenih odnosa uvelike doprinosi smanjenju socijalnih vještina polaznika, a može dovesti i do osjećaja usamljenosti i izolacije [7]. Akhter i sur. (2021) dodaju da polaznici koji su navikli učiti sami kasnije mogu izbjegavati i druge oblike interakcije, postaju sramežljivi te odbijaju društvo ljudi [1]. Osim navedenog, kao što navode Matijašević i sur., (2021) manjak izravne komunikacije negativno utječe i na razvoj komunikacijskih vještina kod polaznika [6].

Polaznicima je teže ostati usredotočenima, motiviranima te zadržati potrebnu razinu discipline tijekom polaženju online nastave nego li je to slučaj u tradicionalnoj nastavi. Zaki (2022) tvrdi da postoji značajna vjerojatnost distrakcije pri praćenju online nastave [7]. Autor dodaje i da je polaznicima ponekad teško ostati fokusiran i motiviran te ispoštovati sve obveze i rokove pri samostalnom učenju. Otegotna okolnost je i to što nema prisustva nastavnika koji bi polaznike podsjetio i potaknuo na odradu potrebnih aktivnosti te im pomogao pri eventualnim nejasnoćama.

Akhter i sur. (2021) ističu da online nastava pridonosi manjem korištenju knjiga i udžbenika [1]. Kod polaznika se smanjuje interes za čitanjem udžbenika, a informacije uglavnom pronalaze na internetu, gdje pritom često ne provjeravaju njihovu autentičnost.

U online nastavi otežana je nastavnikova objektivna procjena znanja polaznika, jer, kako navode Matijašević i sur., (2021) nastavnik ne može biti potpuno siguran služe li se polaznici nedopuštenim sredstvima prilikom provjere. Ipak, tome se pokušava doskočiti na razne načine [6]. Primjerice, od polaznika se traži da bude upaljena kamera tijekom provjere znanja, a pojedini LMS sustavi ne dozvoljavaju pristup ispitu ukoliko je u pregledniku otvoren još neki prozor.

Kao navodi Zaki (2022), česti problemi u provođenju online nastave povezani su sa tehnologijom, bilo da se radi o nedovoljnom poznavanju tehnologije ili nenadanim tehničkim problemima [7]. Isto tako, od polaznika se unaprijed zahtijeva da imaju potrebne resurse za provođenje online nastave (npr. računalo, aplikacije, internetska veza), što ponekad može biti znatan financijski izdatak.

Dugotrajno sjedenje pred računalom može prouzročiti neke zdravstvene probleme, kao što su problemi s kralježnicom, vidom i slično, što je također jedan od nedostataka online nastave. [1], [7].

2.2. Učinkovitost online nastave

Kako bi se odgovorilo na pitanje je li online nastava učinkovitija od tradicionalne provedena su razna istraživanja.

U svojoj studiji, provedenoj 2015. godine, autori Gaur, S., Chaudhary A. i Mittal M. ispitivali su stavove različitih korisnika (nastavnika, učenika, istraživača i osoblja na sveučilištu) o online nastavi i tradicionalnoj nastavi [3]. Za dobivanje rezultata, autori su koristili upitnik koji ispituje stavove svih obuhvaćenih grupa korisnika te podatke prikupljene softverskim alatom koji služi za praćenje i analizu online učenja. Ispitivali su primarni odabir ispitanika, razumijevanje i učenje sadržaja te dobivanje povratnih informacija. Rezultati su pokazali veću učinkovitost online nastave u svim kategorijama kod svih korisnika u odnosu na tradicionalnu nastavu. Studija je provedena 2015. godine te je za očekivati je da bi današnji rezultati mogli biti još više usmjereni prema pozitivnom učinku online nastave, s obzirom na razvoj aplikacija i strategija online učenja, ali i stvaranja navike korisnika, koji se sve više služe mogućnostima udaljenog učenja.

2019. godine Elfaki N., Ahmad I. i Abdelrahim R. proveli su istraživanje s ciljem proučavanja utjecaja online učenja u odnosu na tradicionalno učenje na akademski uspjeh studenata [2]. Također su htjeli doznati stav studenata o obje vrste učenja i poučavanja. Eksperiment je proveden na sveučilištu među studentima koji su podijeljeni u dvije grupe - eksperimentalnu i kontrolnu. Eksperimentalna grupa polazila je online nastavu, a kontrolna tradicionalnu nastavu u učionici. Nastavni ishodi i sadržaj te zadaće i testovi bili su isti za obje skupine. Za prikupljanje podataka korišteni su rezultati završnog ispita te rezultati upitnika gdje su studenti iznijeli svoje stavove o nastavi. Istraživanje je pokazalo da su rezultati završnog ispita kod eksperimentalne grupe bili viši nego kod kontrolne. Isto tako, zadovoljstvo studenata online učenjem bilo je veće nego kod tradicionalne nastave.

S pojavom COVID 19 pandemije, sve je više sveučilišta svoju nastavu u potpunosti preusmjerilo u online okruženje, a neki su nastavili s tim i nakon pandemije. Hilton, R., Moos, C., i Barnes, C. 2020. godine proveli su studiju kojom su željeli ispitati percepciju studenata o učenju i zadovoljstvu online nastavom u usporedbi s tradicionalnom nastavom u učionici [4]. Isto tako, željelo se doznati kako percepcije studenata mogu varirati u odnosu na njihovu dob, spol, smjer studija te iskustvo učenja u online okruženju. U istraživanju su sudjelovali studenti preddiplomskog i diplomskog studija koji su rješavali isti upitnik. Sudionici ispitivanja online nastavu generalno su ocijenili pozitivnim iskustvom. Kao što se

moglo i očekivati, rezultati su pokazali da, što su studenti pohađali više online edukacija, to je njihova percepcija online nastave pozitivnija. Analiza sudionika prema spolu nije pokazala značajne razlike. S druge strane, kako je dob sudionika rasla, odgovori su pokazali višu razinu slaganja s izjavom da je mogućnost kvalitetnog učenja jednaka u online nastavi i u nastavi u učionici. Nisu pronađene značajne razlike pri percepciji studenata u odnosu na smjer studija.

Iako mnoga istraživanja potkrjepljuju pozitivne učinke online nastave, kao i takve stavove korisnika, u pojedinim situacijama dolazi do određenih prepreka u njenom provođenju. Lovrić, R. i Bjeliš, N. ispitivali su 2021. godine stavove učenika o online nastavi [5]. Cilj istraživanja je bio uvidjeti kako se učenici snalaze u digitalnom okruženju i koliko su zadovoljni provedbom online nastave. Autori su proveli istraživanje na učenicima srednje škole koji su ispunjavali anketni upitnik. Rezultati su pokazali da se učenici tek djelomično ili polovično snalaze pri radu sa sustavima za provođenje online nastave te da bi im za isto trebala dodatna edukacija. Isto tako, većina učenika izjavila je da im je potrebno više vremena za izradu postavljenih zadataka (radi težeg snalaženja), a mali postotak se slaže da će dobro usvojiti gradivo putem online nastave. Ovo istraživanje potvrđuje da uspješnost provođenja online nastave zasigurno ovisi o dobi sudionika. Kod sudionika mlađe dobi takva provedba je često neizvediva, dok je ista djelotvornija kod starijih korisnika. Isto tako, nužna je temeljita edukacija o korištenju potrebnih resursa prije pristupanja online načinu provedbe nastave.

3. Zaključak

U ovom radu iznesene su brojne prednosti online nastave te su navedeni rezultati nekoliko istraživanja koji govore u prilog tezi da je online nastava u današnje vrijeme sve prihvaćenija metoda te je učinkovitija od tradicionalne nastave. S obzirom na tendenciju porasta edukacijskih programa koji se izvode online putem te sve većeg zahtjeva korisnika za fleksibilnim, dostupnim i ekonomičnim načinom učenja, za očekivati je da će se strategije i metode online načina poučavanja, kao i njihova učinkovitost sve više razvijati i poboljšavati. Ipak, online nastava ima i neke negativne strane koje su ranije opisane, a o kojima valja voditi računa pri njenom izvođenju. Isto tako, pojedine naznake ukazuju da zadovoljstvo korisnika i učinkovitost online nastave ovisi o dobnoj skupini te da za istu trebaju biti ispunjeni određeni preduvjeti (npr. poznavanje sustava i aplikacija za provedbu online nastave). Mlađa populacija snalazi se teže u digitalnom okruženju te teže usvaja nastavni sadržaj, nego li je to slučaj kod starijih polaznika. Pretpostavka je da će se s vremenom i ta razlika smanjivati, s obzirom da korisnici imaju sve više iskustva u korištenju IKT tehnologije te su sve educiraniji i snalažljiviji. U budućnosti bi svakako valjalo provesti daljnja istraživanja o efikasnosti provedbe online nastave, pogotovo iz razloga što je ista s vremenom sve prepoznatljivija i raširenija metoda učenja i poučavanja.

4. Popis literature

- [1.] Akhter S, Javed MK, Shah SQ, Javaid A. Highlighting the advantages and disadvantages of E-learning. *Psychol Educ.* 2021;58(5):1607–14.
- [2.] Elfaki NK, Abdulraheem I, Abdulrahim R. Impact of e-learning vs traditional learning on student's performance and attitude. *Int Med J.* 2019;24(3):225–33.
- [3.] Gaur S, Chaudhary A, Mittal M. A comparative study of e-learning technique with traditional teaching techniques. *Learning.* 2015;3(8).
- [4.] Hilton R, Moos C, Barnes C. A comparative analysis of students' perceptions of learning in online versus traditional courses. *E-J Bus Educ Scholarsh Teach.* 2020;14(3):2–11.
- [5.] Lovrić R, Bjeliš N. Stavovi učenika o nastavi na daljinu. *Varažd učitelj.* 2021;4(5):21–30.
- [6.] Matijašević J, Carić M, Škorić S. Online nastava u visokom obrazovanju – prednosti, nedostaci i izazovi. U: *Zbornik radova – XXVII skup Trendovi razvoja: On-line nastava na univerzitetima.* Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu; 2021. str. 15–18.
- [7.] Zaki MS. Advantages and disadvantages of online learning. *J Int Soc Res.* 2022;15(92).